

DE BONGARD

TIJDSCHRIFT VAN HEEMKUNDEVERENIGING

DE BONGARD

SIMPELVELD - BOCHOLTZ

JAARGANG 13

NUMMER 4

DECEMBER 2001

COLOFON

Medewerkers:

M.G.H. Vliex-Hensgens
M.J. Horbach
mr. L..J.M.L. Kohl
J.P. Janssen
P.H.J. Janssen
F.van der Smissen
W.A.A.F.Strolenberg

Eindredactie en vormgeving:

P.H.J. Janssen

Correspondentie-adres:

Mevr.M.Vliex-Hensgens
Stationstraat 3d
6369 VG Simpelveld
Tel.: 045 - 544 10 74

ISSN 1383 - 9896

INHOUD

Inhoudsopgave.	73
In Memoriam Mr. Leo J.M.L. Kohl	74
Een kerstverhaal uit de tijd van Napoleon	75
Vrid.	80
Nui-jaar	81
Het Monument op het Oranjeplein. Een aanvulling.	82
Limburgse soldaten vierden Kerstmis in Brabant	83
Sectie Techniek vraagt.	87
Activiteitenprogramma	88
Mijmeringen over de oogst	89
Inhoud jaargang 13	93

De verantwoordelijkheid voor de inhoud van het artikel ligt bij de auteur.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de redactie.

Dit tijdschrift verschijnt vier maal per jaar en is gratis voor leden van "De BONGARD"

.Kosten lidmaatschap f 27,50 (€ 12,50) per jaar.

Aanmeldingen: Secretariaat "De BONGARD",

Wilhelminastraat 29, 6351 GN Bocholtz. Tel.: 045 - 544 11 17.

IN MEMORIAM

MR. LEO J.M.L. KOHL

Op woensdag 21 november jongstleden bereikte ons het bericht van het overlijden van ons mede-bestuurslid en vroegere voorzitter Leo. Groot was onze verslagenheid.

Ruim 10 jaar was Leo voorzitter van onze vereniging. Hij nam het roer in handen in de woelige beginperiode, nadat het eerste bestuur uiteengevallen was. Zijn leiding bracht de heemkundevereniging tot bloei en geen inspanning voor "zijn" vereniging was hem te groot.

Hij was een leider, die met zijn warme charismatische persoonlijkheid, zijn gevoel voor tact, zijn talent en creativiteit in het bereiken en sluiten van compromissen, en zijn doorzettingsvermogen de doelen wist te bereiken die de heemkundevereniging zich stelde.

En toen het project "Heemkundemuseum" aan de horizon opdaagde was hij het die ook hiervan de leiding op zich nam, de "Stichting Heemkundemuseum" oprichtte, een eerste bestuur samenstelde en de eerste problemen voor zijn rekening nam.

En dat alles naast de diverse andere bestuursfuncties - denk aan Sterre der Zee-kapel, Dekenaatsbestuur Kerkrade, Stichting Heemkundemarkt Parkstad Limburg, enz, enz. - die een groot deel van zijn vrije tijd in beslag namen!

Het moge duidelijk zijn dat het overlijden van Leo niet alleen een groot verlies is voor onze vereniging, maar ook voor ieder van ons, die ruim tien jaar met hem samengewerkt heeft.

Wij zijn een vriend kwijtgeraakt!

Als dit onze gevoelens zijn, hoe groot moet dan zijn verlies voor Wilma, zijn vrouw, en voor zijn kinderen Sylvia en Marion, zijn!

Onze gedachten gaan naar hen uit en wij wensen hen veel sterkte toe bij het verwerken van hun verdriet.

Het Bestuur.

EEN KERSTVERHAAL UIT DE TIJD VAN NAPOLEON

door Guus Herbergs

Door zijn vele krijgsverrichtingen had Keizer Napoleon nogal wat soldaten nodig en daarom voerde hij de dienstplicht in. Daardoor werden ook de Limburgse jongemannen gedwongen de wapenrok van Napoleon aan te trekken.

Ver van huis moesten ze vechten voor de Franse idealen. Jaren waren deze soldaten van huis. Meestal werd er niets meer van hen vernomen, en velen kwamen er nooit meer terug. Ze stierven door ziekte, honger en kou, of sneuvelden op een slagveld ergens in Europa.

Het volgende kerstverhaal, dat zich afspeelt in het jaar 1812 onder de Franse bezetting, vond ik in een oud nummer van "Steenkool" - het maandelijks tijdschrift van de Mijnen in Limburg - uit 1950 en is geschreven door de bekende historicus A. J. Toussaint, leraar te Spekholzerheide.

Het beschrijft de thuiskomst van Sjeng Peeters uit Heerlen uit het leger van Napoleon.

Omdat het verhaal even goed van toepassing kan zijn op jongens uit de beide kerkdorpen van onze gemeente én vanwege de sfeertekening wil ik dit de lezer niet onthouden.

EEN GROTE VREUGDE

In het begin van de maand december 1812 zette de winter voorgoed in. Op de avond van Sinte Berb draaide de wind naar het noordoosten en onder zijn ijskoude adem verstijfde alles in de natuur. De vijvers en grachten lagen spoedig dicht. Zwermen kraaien wikten met trage vleugelslag door de heldere vrieslucht en streken neer op de korenrijten in de verlaten velden.

Dit fraaie winterweer hield ruim twee weken aan. Toen betrok de lucht. Zware donkere wolkengevaarten zeilden aan en strooiden een vracht blanke sneeuw over steden en dorpen.

In de straten van het oude Heerlen vermaakte de jeugd zich kostelijk op de lange gladde banen, welke zij getrokken had op de dikke ijskorst, die de dorpspoelen "a gene oabel" en "op gen Linge" en de grachten rondom het eiland, waarop de dorpskerk was gebouwd, bedekte.

Bij de dorpspomp, die dik met stro was bekleed om bevroren te voorkomen, hadden den bengels een reuze sneeuwman gemaakt. Onder luid gejuich werd hij met sneeuwballen bekogeld.

De mannen en vrouwen die voorbij kwamen bleven even staan kijken naar het luid-

ruchtige spel der kinderen maar konden hun vreugde niet delen, want zware zorgen drukten hun harten.

In de zomer was keizer Napoleon zijn opmars tegen Rusland begonnen. Vaak had de enig overgebleven klok in de toren van de oude Pancratiuskerk geluid om de overwinning van de machtige heerser bekend te maken. De laatste tijd echter waren de berichten minder gunstig geweest. Allerlei geruchten over nederlagen, de brand van Moskou en de terugtocht van het onoverwinnelijke leger vergrootten de angst en de zorg over de jongens, die ver van huis en hof onder moeilijke omstandigheden en in barre koude voor het behoud van hun leven moesten vechten.

Op de dag voor Kerstmis stond een groepje mannen bij het tolhuis "a gene Kirkgraaf" druk te praten met de tolgaarder. Van enige soldaten die in de vroege morgen door Heerlen waren gereden, had de tolgaarder vernomen, dat het leger zich snel uit Rusland terug trok.

"Ja mannen, het moet verschrikkelijk zijn. De korporaal zei tegen mij: Honger en ellende trekken met ons mee. Duizenden blijven dood en verminkt achter op de eindeloze sneeuwvelden! Zo straks vertelde mij iemand, dat de

eerste troepenafdelingen reeds in Sittard zijn aangekomen.”

Nieuwsgierig luisterden de mannen naar de tolgaarder. Willem Peeters, die met zijn paard van de smid kwam bleef ook bij het troepje staan. Ontdaan keek de boer de spreker aan. Hij dacht aan zijn enige zoon Sjeng, die twee jaar geleden onder dwang soldaat was geworden en voor wie hij, ondanks de hoge som, welke hij had geboden, geen remplaçant had kunnen vinden. Zou zijn jongen nog ooit in Heerlen terugkeren?

De bemoedigende woorden van de mannen, die medelijden met “der Willem van gen Linge” hadden, konden hem niet opbeuren. Zwijgend draaide de boer zich om en leidde het paard naar huis.

Marjan, zijn vrouw, kwam dadelijk naar buiten toen zij de stappen van het paard op de bultige keien van de binnenplaats hoorde. Haar door zorg en kommer gegroefd gezicht keek Willem vragend aan. Zou haar man misschien een goede tijding uit het dorp meebrengen? Zou zij haar Sjeng nog eens terugzien? Waar de jongen zich bevond wist niemand. Sommigen die de krant kregen, beweerden dat zijn compagnie in een Poolse stad gelegerd was, terwijl anderen uit de berichten meenden te kunnen opmaken dat die legerafdeling aan de grote gevechten in de verre Russische vlakten deelnamen.

Op haar angstige vraag, of Willem nog nieuws vernomen had, antwoordde de man dat in Heerlen het gerucht ging, dat reeds de eerste Franse detachementen ter hoogte van Sittard over de Maas waren gegaan en dat de dood als een onbarmhartige maaier de gelederen van de onoverwinnelijke Grande Armée sterk had gedund.

Ontmoedigd keek Marjan haar man aan. Geen woord kwam over haar bleke lippen. Droevig staarde zij voor zich uit, in haar overspannen verbeelding zag ze haar zoon bloedend op het ijzige slagveld liggen.

“Morgens is het reeds de derde Kerstmis, Willem, dat wij hem missen”, klaagde zij zacht.

“En toch Marjan mogen wij niet wanhopen. Dagelijks hebben we voor zijn behoud gebeden en ik ben ervan overtuigd, vrouw, dat het niet tevergeefs is geweest”, trachtte Willem de boerin moed in te spreken.

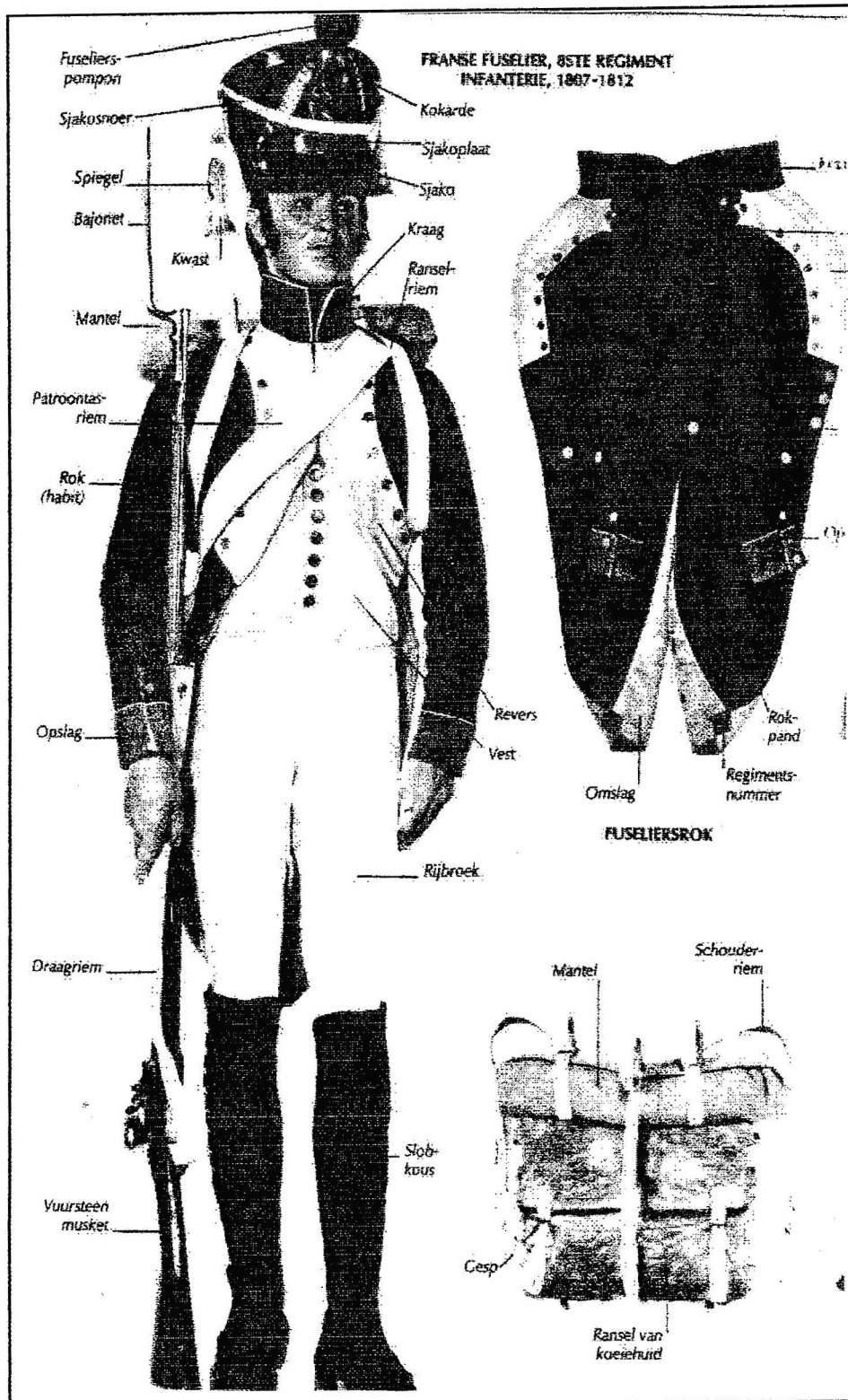
“De goede Hemelmoeder moge ons gebed verhoren en on de kracht geven om dit kruis te dragen”, snikte Marjan, die haar schort voor het gezicht sloeg en stil schreiend weer in huis terug ging.

Traag en triest verstreek de middag. Toen bij het vallen van de avond de klok het Kerstfeest inluidde, sloot Willem Peeters de grote poort. Na zijn rondgang over het erf trad hij de keuken binnen, waar Marjan en de beide dochters, Fien en Maria, het avondmaal gereed maakten. In de haard vlamde het houtvuur, dat grillige schaduwen op de witgekalkte muren wierp. Rusteloos tikte de oude klok in de hoek bij de slaapkamerdeur. Knarsend stapten de seconden in de eeuwigheid.

Na het eten werd het avondgebed gebeden en begaf het gezin zich ter ruste. Buiten viel de sneeuw geruisloos neer. De heemhond, die diep in zijn hok was weggekropen, spitste zijn oren, toen de nachtwacht op zijn moeilijke gang door het dorp langs de slapende hoeve schreed.

Terwijl Marjan in die Kerstnacht de slaap niet kon vinden en met van angst kloppend hart lag te luisteren naar het verre gerucht van voertuigen, die over de bekeide weg naar Valkenburg haastig voortolden, bereikten Sjeng Peeters en zijn makker, ‘t Jüpje Kruyder uit Kerkrade de eerste huizen van het dorpje Ubach.

Zij zagen in hun gehavende en verweerde soldatenplunjes uit als struikrovers. De wekenlange mars door de verre Russische steppen en de ontelbare ontberingen hadden hun krachten uitgeput. In de proviandwagen van hun bataljon hadden zij honderden mijlen afgelegd en zolang zij over dat voertuig hadden kunnen beschikken, was de toestand enigszins draaglijk geweest, want de huid beschutte hen tegen de felle ijskoude Noor-

denwind, die over de troosteloze sneeuwvel-
den blies.

Na de zware tocht door Polen begon de
ellende pas goed. Zij kregen een nijpend
gebrek aan voedsel, want de steden en dorpen
waar zij doorreden waren leeggeplunderd. De
beide paarden, die met moeite de kar voort-
zeulden, stierven het een na het andere van
uitputting. Voor de beide onfortuinlijke
soldaten bleef toen niets anders over dan te
voet verder te trekken. Het werd een eindelo-
ze lijdensweg. Na vele dagen bereikten zij met
een compagnie infanterie, waarbij zij zich
hadden aangesloten, de Rijn.

Een half jaar tevoren waren Sjeng en 't
Jüpje over deze rivier getrokken in de vaste
overtuiging, dat zij spoedig als overwinnaar
zouden terugkeren. Bitter ontgoocheld mar-
cheerden zij nu in tegengestelde richting maar
in hun harten herleefde de hoop dat zij hun
geboortedorp zouden terugzien.

Bij een boerderij in Ubach besloten de
beide jongens aan te kloppen want zij waren
doodop van honger en kou. Het kostte hen
heel wat moeite de boer, die hen niet wilde
open maken, ervan te overtuigen dat zij niets
kwaads in het schild voerden. Eindelijk
schoven de grendels van de poort en even
later stapten de jongens de warme keuken
binnen, waar de huislieden, die rondom de wit
geschuurde tafel zaten, hen met scheve ogen
aankeken. De boerin, die medelijden had met
die arme, verkleumde soldaten, haalde warme
melk en boterhammen, waaraan de uitgehong-
erde jongens zich tegoed deden. Daarna
kregen zij een warm plaatsje aan de haard.

De boer zei tegen zijn vrouw dat zij een
bed moest klaar maken op de zolderkamer.
Dan konden de jongens eens goed uitslapen
en de volgende dag weer met frisse moed
verder reizen. 't Jüpje wilde wel blijven, maar
Sjeng zei dat hij niet kon overnachten, want
hij wilde met Kerstmis bij moeder thuis zijn.

"Hoe laat is het?", vroeg hij.

"Bijna middernacht, jông", antwoordde de
boer.

"Als ik flink doorstap ben ik tegen de
morgen zeker in Heerlen"

"Dat zal je niet meevallen, beste jongen,"
waarschuwde de boer. "Het is erg donker.
Raak je ongelukkigerwijs de weg kwijt, dan
zul je het hard te verantwoorden hebben. Blijf
tot morgen!"

Maar Sjeng was niet te houden. Na mid-
dernacht stond hij op, bedankte de goede
mensen voor hun gastvrijheid, nam afscheid
van zijn trouwe krijgsmakker en begaf zich op
weg.

In het begin vorderde hij goed. Hij was
zowat een uur onderweg toen het begon te
sneeuwen. Een ijzige wind joeg de kille
vlokken voort. Sjeng had moeite om vooruit
te komen.

Langzaam aan werd zijn stap trager. Een
zware loomheid overviel hem. Het verlangen
om langs de weg te gaan zitten werd steeds
sterker. Met alle kracht verzette hij zich daar
tegen, want hij wist, dat toegeven zijn dood
zou betekenen. In de dorpen waar hij door-
kwam durfde Sjeng nergens aan te kloppen.
Bijna uitgeput van vermoeienis bereikte hij
Schaesberg. Luid galmden drie slagen over
het slapende dorp. Nu zou hij gauw thuis zijn.

Misleid door de duisternis en verblind door
de stuivende sneeuw sloeg hij echter te vroeg
rechtsaf. Hij volgde een pad, dat naar een
eenzaam gebouw temidden van opgaand
geboomte leidde. Hijgend leunde Sjeng tegen
de kille muur. Op de tast vond hij de deur, die
open stond. Sjeng stapte de duistere ruimte
binnen, waar hij enkele ogenblikken wilde
uitrusten. Nauwelijks zat hij of zijn hoofd
zakte op de opgetrokken knieën en hij sliep
in.

Opeens kreeg hij een wonderlijke droom.

Hij stond weer in de lange laan, waar hij
kortgeleden was doorgekomen. Heel in de
verte straalde een helder licht, dat langzaam
naderbij kwam. Op de kale takken glinsterden
de sneeuwkrystallen als fonkelende diamantjes.

Gehurkt achter een dikke boom keek Sjeng
met grote verbaasde ogen naar het zachte
warme licht. Duidelijk kon hij een man onder-
scheid, die een rijdier leidde. Op het dier zat
een vrouw in een lange, donkerblauwe reis-
mantel.

Vol verbazing keek Sjeng toe. Daar waren zij vlak bij hem.

De man bleef staan, wees met zijn reisstaf voor zich uit en zei met bezorgde stem tegen de vrouw: "Zie Maria, daarginder staat een huis. Misschien vinden we daar onderdak voor deze nacht."

Toen begreep Sjeng het. Dat waren Joseph en Maria, die in de Heilige Nacht een onderkomen zochten. Sidderend van ontroering zank hij op zijn knieën en bad om hulp...

Glimlachend keek Maria de jongen aan. Zij gaf Joseph een wenk, waarop deze naar hem toekwam, een hand op zijn schouder legde en zei: "Sta op, mijn jongen! Ginder ligt je geboortedorp. Hoor, de klok luidt en roept de Heerlenaren ter Nachtmis!"

Met een schok werd Sjeng wakker. Hij wreef zijn ogen uit en keek met verbaasde blikken om zich heen. Waar was hij? Wie had hem waker gemaakt? ...Stil! ...Daar luidde een klok! Waarachtig.... dat was die van de Sint Pancratius!

Haastig verliet Sjeng het gebouw, daalde de heuvel af en kwam op de grote weg. Meteen ontdekte hij dat hij bij de Leenhof was. Uit het weiland kwamen mensen met stallantaarns. Zij gingen blijkbaar naar de Nachtmis in Heerlen. Op enige afstand volgde hij de kerkgangers...

Toen Sjeng de verlichte kerkramen zag, kwamen tranen van vreugde en dankbaarheid in zijn ogen. Eindelijk was hij thuis. Temidden van een groepje mensen stapte hij de kerk binnen. Sommigen keken de haveloze jongeman met medelijdende blikken aan.

Na een tijdje ontdekte Sjeng, die bij een pilaar was blijven staan, zijn oude vriend Willem Geerts. Voetje voor voetje schoof hij tussen de mensen door naar Willem. Hij trok hem zacht aan zijn mouw en fluisterde: "Wil-

lem, ik ben terug! Wil je me helpen?"

Geschrokken keek Willem achter zich. Stom van verbazing staarde hij Sjeng aan. Het duurde enkele minuten voordat het tot hem doordrong dat die bleke sidderende jongen Sjeng Peeters van "a gen Linge was.

"Sjeng, jongen, leef je nog! Kom mee naar buiten! Bij ons thuis zal moeder je wel verzorgen. Als de Nachtmis uit is, waarschuw ik je vader."

Samen gingen de beide vrienden naar het ouderlijk huis van Willem aan de Veemarkt, waar moeder Geerts de vermoeide jongen hartelijk ontving. Haastig zorgde ze voor een stevig maal, maar Sjeng kon van opwinding haast niets door zijn keel krijgen.

Tegen zeven uur ging Willem naar de kerk terug. Bij de deur bleef hij staan wachten totdat vader Peeters naar buiten trad. Fluisterend vertelde Willem, dat Sjeng was teruggekeerd en bij hem thuis op zijn vader wachtte.

Een ogenblik stond Willem Peeters de jongen met wijd geopende ogen aan te kijken. Dan schudde hij mistroostig het hoofd en zei dat Willem zich vast en zeker vergist had.

Moeder Peeters, die achter haar man uit de kerk gekomen was, vroeg zenuwachtig wat er aan de hand was.

Willem antwoordde dat zij maar met hem mee moest gaan, want bij hem thuis wachtte haar een grote verrassing.

Marjan bedacht zich geen ogenblik, liep haastig over het kerkhof naar het huis van Geerts, waar zij haar jongen, voor wie zij op Kerstmorgen zo innig had gebeden, in haar armen drukte. Tranen van blijdschap stroomden over haar bleke wangen.

"Sjeng", zei ze stralend van geluk, "Sjeng mijn jongen, dit is de heerlijkste Kerstdag, die God mij ooit heeft gegeven....."

Vrid

Vrid, dat wille ze allemoal,
mè dat geet zoeë gemekkelig nit.
Went de lüj nit zoeë köppig wüere,
kröge vier ooch misjien werm vrid.

De welt verbessere begint bei òs zelf,
dat is gauwer gezaat wie gedoa.
De ieëlend wüer misjien mèr de helf,
went de lüj ziech zouwe versjtoa.

Vuuraal noe in de kris-tsiet,
weëd doa hieël veul aa gedaad.
Vrid in diech-zelf, al biste hieël veul kwiet,
doa hat me ziech bij neergelaad.

't Wöadje vrid is gauw gezaad
mè dink mèr 'ns richtig druvver noa.
Vuurdats doe diech has bedaad
is alwerm d'r onvrid doa.

Kiek mèr ins noa die anger leng,
woa 't noeëts ins inge daag rui-ig is.
Doe zieste ze alling mer mit een geweer
igen heng,
wat hant die lüj toch ee gemis.

De kinger lofe tusje 't gevoar,
wisse gaar nit woa 't um geet.
Dòn hun auwesj die hant 't sjwoar,
't is gee kink wat dat versjteet.

Weech in - weech oes hüere die 't knalle,
dat is vuur hön geweun 't werk.
Um de sjtond zient ze werm inge valle
en werm sjleefe mit ing zerk.

Wie inge hönk weëde ze iggen-eëd geduijd,
wisse dèk gaar nit weë 't is.
Dan weëd ziech noch get ries gekuijd
en wade op de nieëchste kis.

Wat vrid is, hant ze noeëts gelieërd
en kinne ze ooch nit vergeëve.
Bij hön weëd alling geweld ge-ieërd,
dat is doa 't leëve.

De groeëse heëre gunt ziech treffe
en geëve ziech ònger-ee de hank.
De lüj krient hofnoeng - al is 't mèr effe,
van zoeëgèt weëdste wirklich krank.

Vier gunt mit sjpas d'r krisboom tseere
en hoffe dat nüks teëge zit.
Hön zie leed kinne vier waal waardere
en gönne die lüj een biesge vrid.

De wèlt is jüs een troanedaal,
mit honderddoezend blomme.
Troane wie inge wasservaal,
zoeë zunt vier näuj begonne.

Woar 't va vräud... of woar 't va leed,
dat hat gaar nüks tse zage.
Deë ze hauw... deë wit besjeed,
went vier òs mer verdrage.

't "Stille Nacht" hüsajte uvveral zinge
en wade op 't nuits wat kunt.
Doezend gedanke bei gidderinge,
die toch nit tse ändere zunt.

Leëf in vrid en dut üch verdrage,
ooch al is 't nit ummer woar.
Ee dink wil iech heimit zage,
hiel sjun Krisdaag en ee got Nuij-joar.

Jeanny Wilhelmus
Zumpelveld.

NUI-JOAR

*'t Joar is nog mer ee paar daag aod,
binne is 't lekker werm, mè boese vinnieg kaod.*

*Wen iech dan zoeë noa boese kiek
dink iech: wat is die natoer toch manjefiek.*

*De tek van ózze auwe truië appelboom
lieche wie verzilverd, "inge droom".*

*Op de daacher liet jet sjnei,
óch óp de denne en toejasse in de wei.*

*En uvver dat alles sjiengt de zon dizze mörje.
Iech veul miech jelukkieg, jans oane zörge.*

*Dit kling pleëtsj-je hei óp dis welt,
is vuur meich mieë weëd wie jood en jeld.*

*Hoffentliech is 't miech jejeëve,
hei tse blieve bis an 't ing van mie leëve.*

Tilla Schleck-Lommen
Bóches, 03-01-1995

HET MONUMENT OP HET ORANJEPLEIN

Een aanvulling

door J. Scheepers.

Bijgaande foto is bedoeld als aanvulling op het artikel van dhr. M.H. Klinkers in "de Bongard" nr. 2, 1998 getiteld: "Het monument op het Oranjeplein".

De foto is gemaakt tijdens de plechtige onthulling van het Monument voor de Simpelveldse Gevallenen op het Oranjeplein op zaterdag 11 september 1948.

In het midden Maria Scheepers - toen 16 jaar oud - uit de Dorpstraat, die een gedicht voordroeg. Links Annie Bogman uit de Dorpstraat, en recht Tinie Vermeeren uit de Vroenhofstraat.

LIMBURGSE SOLDATEN VIEREN KERSTMIS IN BRABANT

door Guus Herbergs

Op 1 september 1939 viel Nazi-Duitsland Polen binnen, na al eerder Tsjecho-Slowakije en Oostenrijk geannexeerd te hebben. Nu was de maat vol en Engeland en Frankrijk verklaarden Duitsland de oorlog.

Nadat er eerst al een voormobilisatie was geweest kondigde de Nederlandse Regering op 28 augustus de Algemene Mobilisatie af. De lichten 1929 tot en met 1938 werden onder de wapenen geroepen; in totaal 300.000 soldaten, die reeds na twee dagen praktisch allemaal op hun bestemming waren.

Veel Limburgse soldaten werden in Brabant gestationeerd, en wel in de omgeving van Gemert en onder hen waren veel gehuwden.

Al spoedig werden er soldatenliedjes geschreven en gezongen, zoals het bekende "Wie heeft er suiker in de erwtensoep gedaan?" van Jack van Tol en Lou Bandy.

Ondertussen nam de oorlogsdreiging toe en verschillende keren was er al groot alarm gegeven.

Het Kerstfeest naderde. Toen de klokken begonnen te luiden voor de Nachtmis in het jaar 1939 was de toestand in vele gezinnen anders dan normaal. Veel mannen en zonen werden op die Kerstdag gemist en er was een voelbare leegte in veel gezinnen.

In de Nachtmis werd dan ook vurig gebeden voor het behoud van de vrede in de hoop dat Nederland buiten de oorlog zou blijven.

Maar de oorlog kwam vijf maanden later; op 10 mei 1940 vielen de Duitsers Nederland binnen.

Met een angstig gevoel vroeg men zich af wat er met hun vaders en zonen zou gebeuren. Velen zouden sneuvelen, gewond raken of als krijgsgevangene afgevoerd worden.

Niemand kon bevroeden dat het nog jaren zou duren eer de kerkklokken weer zouden luiden voor de Nachtmis, want niet alleen Napoleon roofde de klokken uit de kerktorens, de Nazi's deden hetzelfde.

Dit is een ander kerstverhaal, eentje uit de vorige eeuw, nauwelijks 61 jaar geleden. Een Kerstverhaal in de vorm van een krantenartikel; voor u uitgeknipt uit de Limburger Koerier van 27 december 1939, dat vertelt hoe Limburgse soldaten in Brabant Kerstmis vierden.

WIE HEEFT ER SUIKER IN DE ERWTENSOEP GEDAAN?

*Er was in het militaire kamp,
een grote consternatie!
Niet meer of minder dan een ramp
bedreigde onze natie;
de erwtensoep was zwaar mislukt
en iedereen vroeg toen bedrukt;*

*Refrein:
Wie! Wie! Wie!
Wie! Wie! Wie!
Wie heeft er suiker in de erwtensoep gedaan?
Wie heeft dat gedaan?
Wie heeft dat gedaan?
De hele compgnie die heeft het eten laten staan!
Wie heeft er suiker in de erwtensoep gedaan?*

*De korporaal zei "Eerst proef ik!
'k geloof dat jullie dazen!
Hij kreeg de hik en liet van schrik
Gauw voor den dokter blazen.
Tot de sergeant kwam van de week
Die vroeg als krijt zo bleek:*

Refrein

*En de sergeant-majoor was kwaad,
hij liep rood aan van woede.
Zijn snor stond stijf als prikkeldraad,
het sein: "Wees op uw hoede!"
Hij knarste eerts een tandenknars
en bulderde toen bars:*

Refrein

Wie heeft er suiker in de erwtensoep gedaan?

Pas gemobiliseerde soldaten

Het Nederlandse Leger steekt een beek over.

LIMBURGSCH E SOLDATEN VIEREN HET KERSTFEEST

Met christelijke ingetogenheid en in een sfeer van hartelijke kameraadschap.

(Van onze redacteur).

GEMERT. — Velen zullen zich hebben afgevraagd, hoe de gemobiliseerden hun Kerstdagen hebben doorgebracht. Een royale verlofregeling heeft het mogelijk gemaakt, dat een aantal manschappen in den familiekring kon vertoeven. Maar de overgrote meerderheid bleef natuurlijk in de kantonnementen. De Limburgers, die hier liggen, hebben er toch een echt Kerstfeest van gemaakt. Wie deze Brabantse gemeente ook maar één enkele keer heeft bezocht, weet, dat er op de Markt — het is eigenlijk een breede boulevard — een moderne muziek-kiosk staat, die ook de aandacht van snel voorbij rijdende automobilisten moet trekken.

Een kunstijvere reserve-luitenant uit Maastricht had al gauw ontdekt, welke mogelijkheden zulk een kiosk biedt om er een stallen van Betlehem van te maken. Het is een juweeltje geworden, dat veel bekijks heeft, ook van de inwoners, die wellicht nog nooit zoiets moois in hun eigen gemeente hebben gezien. De fraaie beeldengroep, die dennooiet op den achtergrond en de stemmige verlichting maken het geheel tot een artistieke bezienwaardigheid, die een eenvoudigen smaak der Maastrichtsche kunstnijverheidsschool alle eer aandoeft.

Allen hebben er toe meegewerkt om van dit Kerstfeest iets moois te maken, dat nog lang in de herinnering der gemobiliseerden zal voortleven. De soldaten, die familie op bezoek hadden, mochten hun verwanten in het R.K. militair tehuis ontvingen. Deze cantine is in alle opzichten een succes. Zij is bij de militairen zeer in trek. Ook de officieren vertoeven er gaarne. Steeds staat er wat nieuws op het programma: een cabaret der onbekenden, waar de gemobiliseerden zelf optreden als zangers, pianisten, humoristen, enz. Donderdag a.s. komt de veleers-rector Steegmans uit Posterbull, de gesteltelijke adviseur der Limburgsche Jonge Boeren, een lezing houden met lichtbeelden; Vrijdag a.s. geeft dhr. J. Lennards uit Roermond, de promotor der Ward-methode, een zangdemonstratie met het knapenkoor uit Helmond; en zoo is er telkens wat bij-

sonders, waarvan de soldaten volop kunnen genieten.

Maar we zouden het over het Kerstfeest hebben. In den Kerstnacht werd er om één uur een plechtige drie heeren Miss opgedragen. De groote kerk was overvol, er waren geen stoelen en banken genoeg en op alle gaanpaden verdrongen zich de militairen. Behalve soldaten, waren er alleen familieleden van gemobiliseerden toegelaten.

Het bijwonen der Kerstans werd natuurlijk geheel vrij gelaten, maar het zaden legeraalmoezenier, die de Miss creëerde, wel veel genoege hebben gedaan, te zien, dat vrijwel alle militairen, ook de niet-katholieken, in de kerk aanwezig waren. Onder de plechtige Miss zong het knapenkoor van Helmond. Dat was zijn directeur den heer Driessen, voor deze nachten naar Gemert was overgekomen de Gregoriaansche gezangen, onder de twee stille Missen die er op volgden, heeft het eigen zangkoor van het regiment en hebben ook de overige soldaten kerstliederen gezongen. Het was een ontroerende plechtigheid.

Bij de aankomst in de kwartieren werden officieren en soldaten op warme melk-chocolade getracteerd, wat in den kouden winternacht natuurlijk bijzonder in den smaak viel.

De soldaten hebben zelf hier en daar voor aardige kerstversieringen gezorgd. De mannen van het "Prinses Irene kwartier" hadden een eigen kerstboom; dennelbomen staan in het land van Gemert voor het grèpen; een collecte onder de soldaten was voldoende om den boom in zilver-licht te zetten; en van het overschot werden nog sigaretten gekocht, waarop de jongens zich zelf en elkaar hebben getracteerd.

En zoo was het niet in Gemert alleen. Ook verder in het Brabantse land, waar vele Limburgers in barakken zijn gelegerd, kregen de soldaten hun speciale nachtmis. Overal was de deelneming aan het hoogfeest der Christenheid zeer groot. Het werd gevierd met echt-godsdienstige ingetogenheid en in een sfeer van hartelijke kameraadschap, die den goeden geest onder onze gemobiliseerden vooral op zulke dagen kenmerkt. De Limburgsche soldaten zullen het Kerstfeest 1939 niet gauw vergeten!

WEGENS ENORM SUCCES
SNEEUWWITJE
EN DE 7 DWERGEN
NOG HEIDEN OM 8 UUR IN
ROXY - LUTTERA
OM 7 UUR: KINDERVOESTEL
1939-1940

Gel

FEEST JOEGO-SLAVEN

De Joego-Slavische St. Barbara-Vereniging te Landenhevel had Zondag feestavond georganiseerd in de zaal, die, waarop ook tal van landgenooten andere Zuid-Limburgsche gemeentes genwoordig waren, alsmede de Joegische zielezanger voor de mijnstreek: Theotimus o.l.m. De Bondsvoorzitter wees op de benarde tijdsomstandigheden bracht hulde aan de gastvrijheid Nederland. Een koortje zong op verzoek wijze tal van Joego-Slavische liederen. Daarnaast voerde de toneelspeeling het mooie spel „Ota Polona“ op aanwezigen ontvingen verrassingertracties. Het feest verliep in een goede stemming. Een der oprichters der Joego-Slavische vereniging, die vanavond af ononderbroken trouw geweest, dhr. Skobe, werd een koortje aangeboden.

FEESTAVOND MIJNWERKERS KINDEREN

Voor de kinderen van de op de Maatschappij en de Nieuwbedrijven werkers was Zondag in het Veld een gezellige feest op touw gezet. „Hie Grifje“ ten toonele gevoerd oogstongekend succes. Daarnaast viel het der acrobaten van den goochelaar en de accordeonistenvereniging. Maar zeer in den smaak. Bovendien werden ten nog gel onthand. De zaal was gevuld. Allen hebben zich opperbestmaakt.

Schin

Een streep! — Vrijdagavond streefde heer A. C. alhier zijn verkenningen met een bedrag van 1.000.— naar den zingmeester van den Boerenbond om te dragen. Tot zijn sterk bemerkte geen onderreg eensklaps dat hij het gelosen had. Terstond werd aangifte gedaan de gemeente-politie. De vinder heeft er nog niets van zich laten hooren.

Voor de militairen. — Onder de afdeling 1 commissie Ontwikkeling en Omspanning het comité. Onze genstroepeel dagaard in het Patronaat de smaat richte-club „H.E.L.D.“ op. De groote zaal was overvol; een buitengewoon komst van de militairen, terwijl ook vaders en burgeressen belangstelling toonden. Een rijk en afwisselend programma, dat zeer succesvol was. Het feest werd afgesloten met de zandacht van het begin de heb-

OM

Toonrechtvering door de schied. Maandag had in de zaal van den T. i. Kamp de aangekondigde tooneelvoorstelling plaats voor een tot in de hoeken gesluisd. Bij de opening was het doek dankzij de zitter, dhr. J. Belden, voor die nieuw bij sympathie met de schiedkunst en herdoelversterking, koning der schiedkunst der J.

Bewaar de zachtheid van Uw huid

Wanneer het weer koud en guur is met de huidverwondende Parol Daps 50 ct. (Reci-adv. no. 6658)

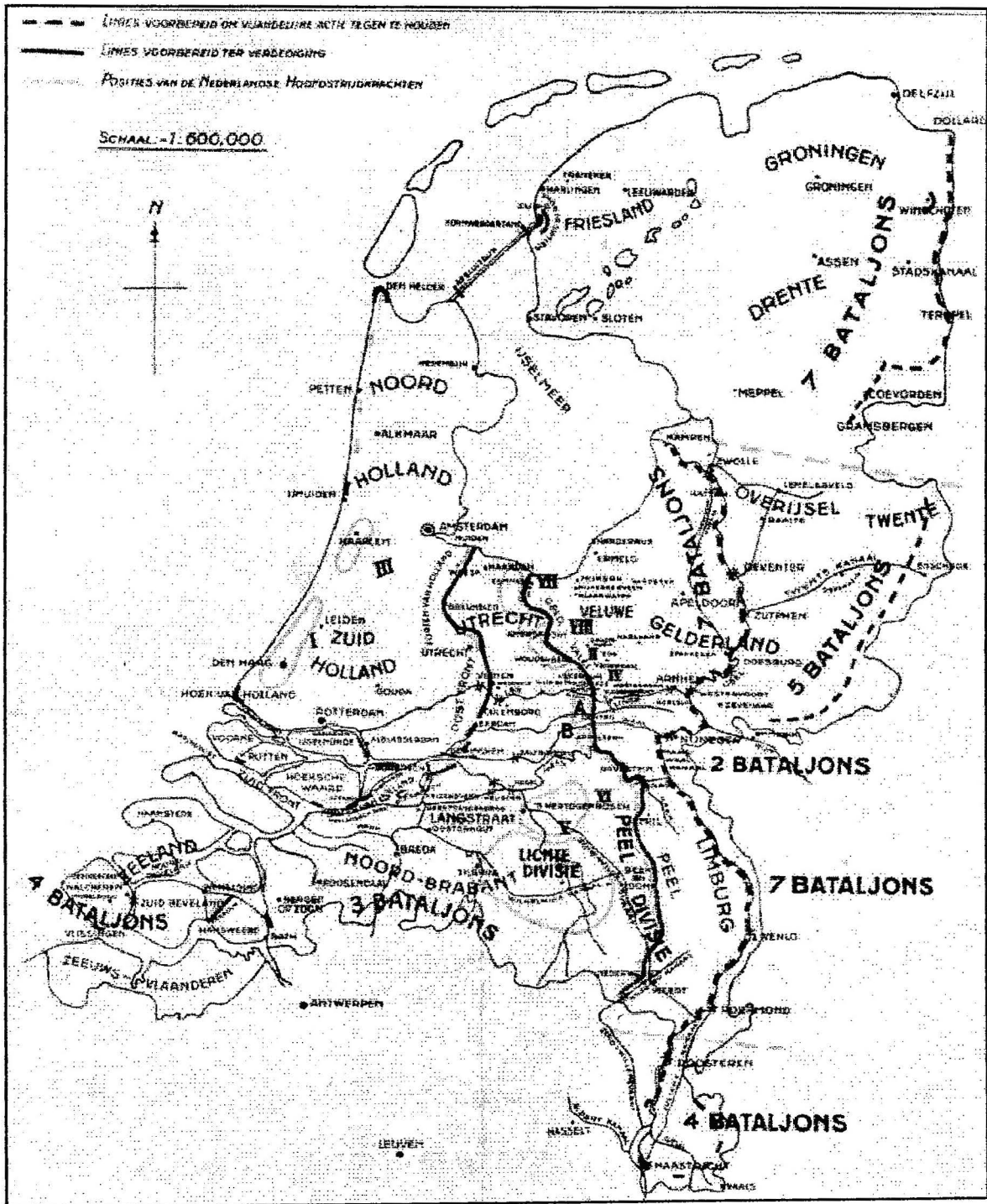
NIEUWS UIT DE MIJNSTREEK

Heerlen.

Ubach over Vorms.

Geconcerteerd — Vrijdag 25 December te vijf uur avondzand voorgedert de gemischte-zaal. Te behoudenen zeken zijn o.m.

AFSLUITEN WEGEN

Zo dacht men in 1939 Nederland te verdedigen.

SECTIE TECHNIEK VRAAGT

De sectie techniek heeft enkele voorwerpen uit vervlogen tijden gekregen van diverse personen. Voor mensen van vandaag is niet altijd direct duidelijk wat het doel was van deze voorwerpen. Wij kunnen alleen maar gissen naar deze doelen.

Graag zouden wij van lezers horen door welke mensen dit voorwerp in het verleden gebruikt werd en waarvoor. Ook is interessant te weten hoe men er mee omging. Leuke verhalen of anekdotes over het gebruik zijn ook van harte welkom.

Zo hebben wij een metalen voorwerp gekregen van een boerderij, waarvan bijna geen beschrijving te geven is. Het is circa 60 cm groot en heeft aan één zijde een leren riempje. De twee uiteinden zijn scharnierend aan elkaar bevestigd.

Wie kan ons iets vertellen over het bovenstaande voorwerp? Graag uw reactie aan een van onderstaande adressen.

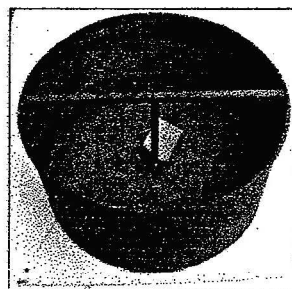
Op onze vraag in de voorgaande uitgave hebben drie personen gereageerd. Hiervoor onze dank. Uit de reacties is het volgende gebleken:

Het vat is een maat waarmee hoeveelheden graan (zoals tarwe, haver, etc.) gemeten werden. Dit meten was nodig omdat de pacht van het land betaald werd in natura zoals graan. Het vat werd gevuld met graan en afgestroken. Deze hoeveelheid heette dan "1 vat". In veel pachtafspraken wordt dan ook het aantal vaten genoemd dat de pachter jaarlijks moet leveren aan de landheer of pastoor als betaling voor het gebruik van het land.

Om kleinere hoeveelheden af te meten werd het vat in vieren gedeeld. Dit gebeurde door er overkruis plankjes in te plaatsen. Het volume van $\frac{1}{4}$ vat werd een "kop" genoemd. Hieruit blijkt dat dit vat niet compleet is; er moet een strijkstok bij en plankjes om het vat in vieren te delen. Het vat is gebruikt zolang men in natura betaalde. Dit zal tot circa 1930 geweest zijn.

Armin Hamers
De Baan 52
6351 BL Bocholtz
telefoon: 045 - 544 54 82
E-mail: armin.hamers@lgphilips-displays.com

Rob Scholl
Molsberg 88
6369 GP Simpelveld
telefoon: 045 - 544 51 88

ACTIVITEITENPROGRAMMA

VOOR HET EERSTE HALFJAAR VAN 2002

- Dinsdag 15 januari 20.00 uur lezing: *De lood- en zinkindustrie in Plombieres door dhr. K. Habets uit Vaals.*
- Dinsdag 26 februari 20.00 uur lezing: *De Benedictuszonen van Mamelis door pater dr. A van Berkum OSB*
- Vrijdag 15 maart 20.00 uur: *Dialectavond door de Sectie Dialect*
- Vrijdag 29 maart 20.00 uur: *Meditatieve Wegkruisenwandeling in Bocholtz door de Sectie Wegkruisen*
- Dinsdag 16 april 20.00 uur: *Algemene Ledenvergadering gevolgd door een korte lezing*
- Zaterdag 27 april *Wandeling door Kornelimünster Korte excursie*
- Dinsdag 28 mei 20.00 uur: lezing: *Onderwerp nog niet bekend.*
- Zaterdag 15 juni *Wandeling door Vaals Korte excursie, geleid door mevr. R. Vermeeren*

De redactie van "De Bongard"

en het Bestuur wenst u een

Vredig en Zalig Kerstfeest

en een

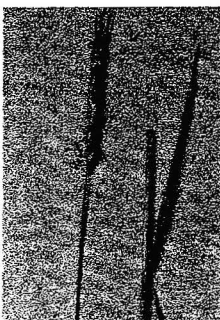
Gezond en Voorspoedig 2002

MIJMERINGEN OVER DE OOGST

door Bert Sluijsmans

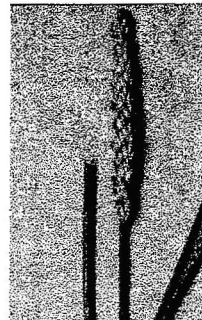
gerst

rogge

haver

tarwe

Toen ik met dit artikeltje ben begonnen is het 15 augustus 2001, dus midden in de oogsttijd. Iemand, die thans onderweg is met de auto zal ongetwijfeld één of meerdere keren opgehouden worden door een maaidorser, die van het ene perceel naar het andere gaat. Deze machines lijken elk jaar almaar breder te worden waardoor het inhalen van deze monsters op de binnenwegen bijna niet mogelijk en derhalve zeer gevaarlijk is. Als je dan in je auto en puffend van de warmte achter zo'n gevaarte aan hobbelt gaan je gedachten onwillekeurig terug naar je eigen jeugd en hoe toen de graanoogst gebeurde waarbij je zonder dat je het zelf wilt vergelijkingen gaat maken tussen vroeger en nu.

Thans in het jaar 2001 stelt het oogsten van het graan niet zo veel meer voor. De boer zelf heeft er eigenlijk weinig werk meer aan. In vergelijking met vroeger is het een fluitje van een cent.

Als het graan rijp is, wordt een afspraak gemaakt met een loonwerker. Zodra het mooi weer is en deze met zijn combine met een muil, die vier meter of meer breed is, in het koren begint te happen, is het nog maar een kwestie van enkele uren tot het veld kaal is.

Het gedorste graan wordt onder het maaien via een pijp in een meerijsende door een tractor getrokken graanbak opgevangen en rechtstreeks bij de groothandel afgeleverd. Brengt het stro (afhankelijk van soort graan en kwaliteit) nog een acceptabel prijsje op dan wordt dat geperst en binnengehaald, in het andere geval wordt er de vlam in gestoken en de oogst is voorbij.

De hele oogst kan met twee, eventueel drie mensen, in een dag klaar zijn.

In mijn kinderjaren, en dan heb ik het over de jaren direct na de tweede wereldoorlog dus vanaf 1945, ging het oogsten er heel wat arbeidsintensiever aan toe.

Maaien met de zicht

Ik kan me nog herinneren dat niet al te grote velden graan helemaal met de zicht werden gemaaid. Het met de zicht gemaaid graan werd met behulp van de zichtenhaak bijeengehouden en tot een garve gevormd.

Met een band, gemaakt van het gemaaide graan, werd de garve dan samengebonden. Dat binden was een kunst op zich. Bij rogge, dat nogal vrij lang was, kon je met een enkele band rond de bussel komen. Bij gerst, tarwe en haver, granen met een vrij korte stengel, was een enkelvoudige band te kort en werd de band door middel van een knoop of door de aren op een bepaalde manier te draaien, langer gemaakt. Niet iedereen was er even handig in. Omdat men in die tijd nog niet de beschikking had over onkruidverdelgers stonden er nog al eens distels tussen het graan. Dit was geen pretje voor degene die de garven moest binden. Deze distels waren bij het maaien nog groen maar naderhand bij het binnenhalen van de oogst, als deze gedroogd waren, was het een echte kwelling voor de handen.

De meeste boerenbedrijfjes hadden voor het maaien van het koren een maaimachine, die door een of twee paarden kon worden getrokken. De zelfbinder bestond toen ook al. Zie de foto in het fotoboek "Oad Zumpelveld" op blz. 32.

Begon de oogsttijd te naderen dan werd de maaimachine uit de winterstalling gehaald, meestal een plaats onder het "sjob" achter andere later in het seizoen te gebruiken landbouwmachines. Alle smeergaten werden rijkelijk voorzien van olie of vet en als laatste werd het getande mes geslepen. Dit slijpen gebeurde op een aparte gevormde slijpsteen, die door draaien aan een zwengel lopende werd gehouden. Dit draaien was een vermoeiende en ook een saaie bezigheid.

Voordat men met de maaimachine kon gaan maaien moest er eerst een begin worden gemaakt, anders zouden de paarden het graan vertrappen.

Er werd dan met de zicht, die vooraf met precisie was gehaald zodat ze goed scherp was, een strook zo breed als de maaimachine weggemaaid en wel aan drie kanten van het perceel: er werd n.l. langs een kant gemaaid en op de twee andere kanten moesten paard en maaimachine kunnen draaien.

Op de maaimachine waren twee zitplaatsen: een voor de menner en een voor degene die aan de kant zat waar het haaiantandenmes

het graan afsneed. Voorovergebogen haalde hij met een stok het koren naar achteren en dirigeerde dat op de legger, die met de voet werd bediend. Bij het maaien werd deze legger schuin gehouden zodat het gemaaide graan zich daarop verzamelde. Was er genoeg graan op de legger verzameld voor een bussel dan werd de legger snel horizontaal gehouden zodat het gemaaide er van afschoof en op het veld bleef liggen om te worden samengebonden. Dit was een gevaarlijke bezigheid want je zat vlak boven het mes en veel houvast had je niet. Er dienden nogal wat binders of bindsters behulpzaam te zijn om te voorkomen dat de maaiers telkens moesten wachten. Meestal werd maar van één kant gemaaid en niet rond gereden zoals dat met de combines gebeurt.

Maaien met de maaimachine

Om zo weinig mogelijk tijd te verliezen, deze was toen ook al kostbaar, werd er voor het nuttigen van het middagmaal en de middagboterham niet naar huis gegaan. Deze werden gezeten op een bussel of liggend op de grond gezamenlijk in het veld genuttigd.

Ondertussen kregen de paarden wat haver en konden even uitrusten want lang duurden die pauzes nooit.

Na het maaien en binden van het koren tot bussels werden deze bussels in een bepaalde formatie, afhankelijk van het soort graan, in hokken op het veld gezet om te drogen.

Bij rogge bestonden deze hokken uit tien schoven, bij tarwe uit acht en bij haver en gerst uit zes. Er bestonden ook afwijkende samenstellingen.

Nu maar hopen dat het niet hard zou gaan waaïen. Bij een storm waaïde het grootste deel van deze hopen om en moesten dan opnieuw worden opgezet.

Begin jaren vijftig begon de zelfbinder geleidelijk zijn intrede te doen. De naam zegt het al: de schoven hoefden niet meer handmatig gebonden te worden maar dat gebeurde nu door de machine. Het probleem voor vele boeren was dat de zelfbinder getrokken moest worden door drie paarden, zeker in het heuvelachtige Limburgse land. De meeste boeren hadden één soms twee paarden. Door de opkomst van de tractor verdween ook dat probleem.

De eerste combine in Simpelveld was van de familie Wiertz, die toen op hoeve Soureth woonde. Dat moet omstreeks 1952/1953 zijn geweest.

Zodra het graan voldoende droog was, werd het met de oogstkar binnen gehaald en in de schuur of de hooizolder opgestapeld. Een andere keuze was, en dit wordt thans helemaal niet meer gedaan, het graan optassen in een mijt en wel in het veld, heel vaak op de akker waar het koren gestaan had. Reden hiervoor was meestal dat er niet voldoende opslagruimte in de schuur was. Afhankelijk van de te stapelen hoeveelheid graan werd het een grote of een kleine mijt en qua vorm kon deze rond of rechthoekig met een spits toelopend "dak". Soms zetten meerdere boeren hun mijten bij elkaar. Als later de dorsmachine zou komen hoefde deze maar een keer te worden opgezet en niet twee of drie keer te worden verplaatst.

Met de oogstkar, een speciale kar voor het binnenhalen van het graan en ook het hooi waarbij het graan of hooi tot halverwege over het paard werd gestapeld, werd het graan verzameld. Ging het graan de schuur in dan werd de hoogte van het opstapelen op de oogstkar bepaald door de hoogte van de poort, die toegang gaf tot de schuur. Voor het maken van een mijt werden de wagens, - men hoefde toch niet ver te rijden -, soms zo

hoog geladen dat het geheel omkieperde voordat de mijt was bereikt.

Als het veld leeg was mocht er worden "gezuumerd" (aren lezen): alle aren, die nu nog op het veld lagen, werden één voor één opgeraapt en tot een kleine bos verzameld. Zo werden later in het seizoen ook aardappels en bieten "gezuumerd".

Veel mensen hadden kippen of een varken en alles wat op het veld kon worden verzameld hoefde niet te worden gekocht.

Als de oogst verzorgd was en het werk wat rustiger werd brak de tijd aan dat er gedorst moest worden. Loondorsers waren er in die tijd ook al. De oudste, die ik me herinner, was Hendrickx, een Duitse loondorser, die bij ons voorbij kwam als hij naar hoeve Pergens ging. Je kon hem al van verre horen aankomen. Een grote Lanz - bulldog trok de enorm grote dorsmachine, de zware balenpers en een stoommachine om het geheel te kunnen aandrijven. En dat alles tjoekte op zijn elf en dertigste door de straat. Later werd de tractor voor de aandrijving gebruikt. Gezien zijn materieel werd hij alleen door grote boeren gevraagd. In Simpelveld en omgeving waren Pinckers en Crutzen actief als loondorsers. Zij zetten hun grote dorsmachines op de schuur of bij de mijten en men kon beginnen met het werk. Omdat dorsen nogal veel mankracht vereiste, hielpen de boeren zich onder elkaar. Het graan werd toen nog in zakken opgevangen en weggebracht. Het stro in balen geperst en dat moest ook weer opgestapeld of vervoerd worden. Dat stro werd gebruikt om te voeren en als strooisel onder het vee in de stal en vormde derhalve een belangrijk onderdeel van de mest.

De mijten werden gewoonlijk voor de winter gedorst. Het graan in de schuur lag droog en het tijdstip van dorsen was eigenlijk niet zo belangrijk, hoewel voor de boer lag er kapitaal dat nog rendabel gemaakt moest worden. Dus zodra het werk op het veld was afgelopen begon de ene boer na de ander met het dorsen van het koren in de schuur.

Door het gebruik van de combine is het dorsen van het graan na de oogst thans niet meer van toepassing.

Voordat er dorsmachines waren werd het graan met de vlegel gedorst. Ook later gebeurde dat nog met de vlegel. Dan werd het gedaan voor kleine hoeveelheden stro. Zo werd voor het afdekken van mijten roggestro gebruikt dat lang en stevig was. Omdat de benodigde hoeveelheid niet zo groot was, werd dit stro mede ook om het zo weinig mogelijk te beschadigen, met de vlegel gedorst.

In het fotoboek "*Oad Zumpelveld*" is op blz. 33 een foto te zien van de gebroeders Vliex met in hun handen een vlegel. Verder staat er een oude dorsmachine.

De eerste dorsmachines waren heel simpel van aard. Zo stond bij ons op de hooizolder een dorsmachine bestaande uit een wals, voorzien van tanden. Deze tanden voerden het stro door de machine maar zorgden er tevens voor dat de korrel uit de aren werd geslagen. Graankorrels en stro gleden langs een houten glijbaan naar de begane grond. Het stro werd tot bussels bijeen gebonden en afgevoerd. Achter bleef het graan, vermengd met allerlei ongerechtigheden, dat met behulp van de wanmolen werd gezuiverd tot een bruikbaar product.

Later kwamen dorsmachines waarbij het graan in zakken kon worden opgevangen, maar het stro moest nog met de hand worden gebundeld.

De oogst is weer goed

Na het dorsen ging een deel van het graan naar de bakker, die daarvoor tegen vergoeding van de bakkosten het hele jaar brood leverde en het grootste deel werd verkocht aan de graanhandelaar. Voor de regio Simpelveld was dat graanhandel Engelen in Eijs.

De zaden van het onkruid, dat tussen het graan zat, werden door de dorsmachine gescheiden van het graan afgevoerd. Een fanatiek afnemer van deze onkruidzaden was pastoor Gilissen, die deze zaden als voer voor zijn duiven gebruikte.

Het stro was bestemd voor eigen gebruik, of voor veevoer, waartoe het meestal tot haksel werd verwerkt. Het grootste deel van het stro diende als strooisel voor onder het vee met als gevolg grote mesthopen bij iedere boerderij.

Als de eerste akker leeg was, werd deze met de cultivator bewerkt en werden er knollen ("*reuben*") ingezaaid. Deze moesten later met de hand worden gerooid en dienden als voer voor de koeien.

Met het omploegen en inzaaien van de lege akkers wordt de oogst voor het volgende jaar alweer voorbereid. Een lange onzekere tijd begint weer voor de boer, want voor een goede oogst is hij vooral afhankelijk van het weer. Het is daarom niet vreemd dat er zoveel spreekwoorden zijn over het weer en de verwachtingen voor een goede oogst.

In september, direct nadat de oogst binnen is, lees ik op de kalender: "Septemberregen op het zaad, komt het boerke wel te staad."

Of op het feest van Sint Mattheus op 21 september staat te lezen: "Is het weder met Mattheus klaar, 't voorspelt goede oogst het naaste jaar." En dat laatste zullen we maar hopen. Hij is weer voorbij die mooie zomer.

Simpelveld, 5 september 2001.

INHOUD JAARGANG 13

Nr.	Pag.	Titel	Auteur
1	1	Inhoudsopgave.	
	2	Een honderdjarige schoonmoeder.	M.Horbach
	13	Poasje	T.Schleck-Lommen
	14	Simpelveld en zijn wegenet in de loop der eeuwen.	H.N.J.J. van Wersch
	24	Ee ströasge um!	WeStro
	25	Activiteitenprogramma 2001	
2	26	Inhoudsopgave.	
	27	Het bakhuis op de boerderij "De Viermorgen"	R. Scholl
	35	De oude foto.	H.N.J.J. van Wersch
	37	Mit miech geet 't göt !!!	WeStro
	38	Pastoor Arnold Dydden, de "Memorie- boeken" en zijn afbeeldingen van Simpel- veld en Bocholtz.	drs. G.H. Franssen.
	50	Programma 2 ^e halfjaar 2001.	
	51	Zoekplaatje.	
3	52	Inhoudsopgave.	
	52	In Memoriam Peter Voncken.	
	54	Mgr. Mag. Dr. F.J. Feron (1896-1958).	mr. L.J.M.L. Kohl
	60	Activiteitenprogramma.	
	61	De oude foto.	H.N.J.J. van Wersch
	62	De abdij St. Benedictusberg te Vaals. Een aanvulling.	M.H. Klinkers
	65	De geschiedenis van oude prentbrief- kaarten in verband met Simpelveld.	H.N.J.J. van Wersch.
	72	Sectie Techniek vraagt.	
4	73	Inhoudsopgave.	
	74	In Memoriam mr. Leo J.M.L. Kohl.	
	75	Een Kerstverhaal uit de tijd van Napoleon.	E. Herbergs
	80	Vrid.	J. Wilhelmus-Jacobs
	81	Nui-joar.	T. Schleck-Lommen
	82	Het Monument op het Oranjeplein. Een aanvulling.	J. Scheepers.
	83	Limburgse soldaten vieren Kerstmis in Brabant.	E. Herbergs
	87	Sectie Techniek vraagt...	
	88	Activiteitenprogramma 2001.	
	89	Mijmeringen over de oogst.	H.M.J. Sluijsmans
93	Inhoud jaargang 13.		